

Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války, o.p.s.

Výroční zpráva za rok 2019

Založení společnosti

Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války, o.p.s. (dále jen Centrum pro dokumentaci) založilo Ministerstvo kultury České republiky dne 15. 12. 2011 jako obecně prospěšnou společnost. Na vyzvu rejstříkového soudu upravil zakladatel svým rozhodnutím ze dne 25. 1. 2012 Zakladací listinu dodatkem.

Poslání společnosti

V souladu s mezinárodně přijatými doporučeními UNESCO, UNIDROIT, Mezinárodní rady muzeí a se závazky České republiky vyplývajícími z Washingtonské a Pražské deklarace je posláním Centra pro dokumentaci výzkum problematiky zcizování kulturních statků obětím druhé světové války a sdílení výsledků této práce se státními orgány a organizacemi České republiky, krajskými, městskými, případně soukromými muzei, galeriemi a knihovnami, jakož i s individuálními žadateli o restituce uloupených kulturních předmětů. Centrum pro dokumentaci spolupracuje se zahraničními institucemi obdobného zaměření, včetně těch, které zastupují žadatele o restituci, pokud splňují podmínky zákona č. 212/2000 Sb.

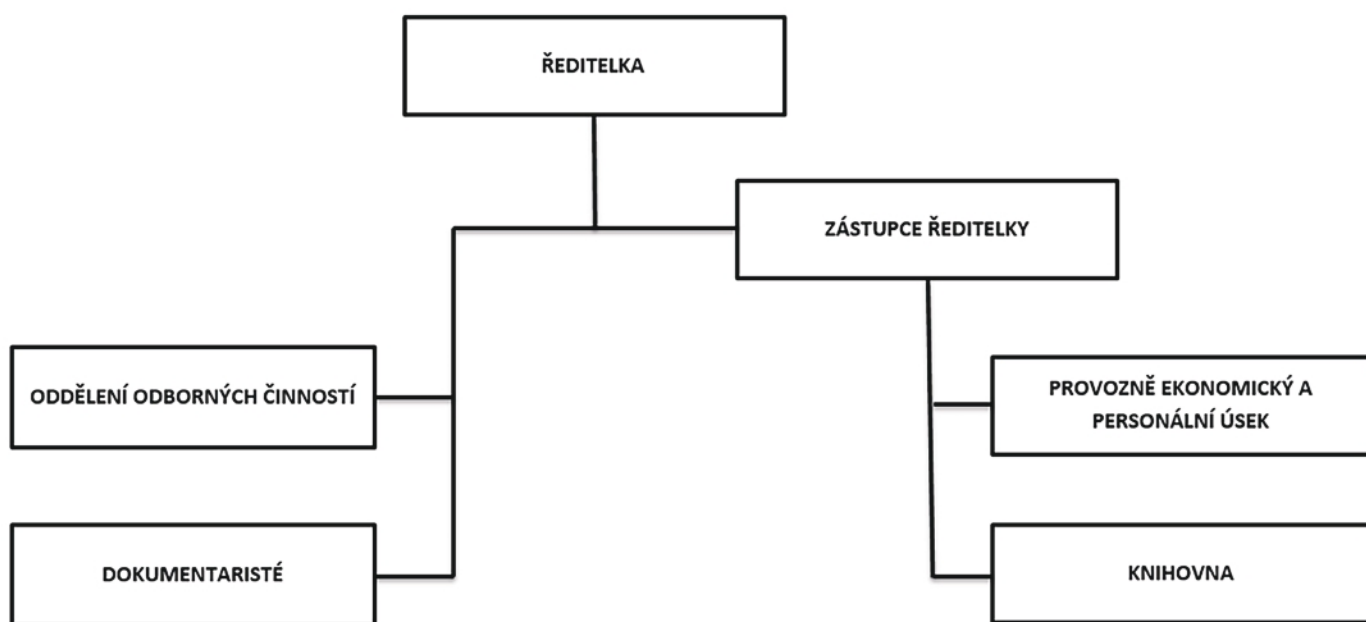
Hlavní cíle

Centrum pro dokumentaci poskytuje restituční poradenství fyzickým i právnickým osobám v České republice a také v zahraničí. Toto odborné poradenství je založeno na archivním výzkumu v domácích a zahraničních archivech, průzkumu inventárních a přírůstkových knih ve státních muzeích a galeriích, na výměně informací mezi státními orgány, státními muzei a galeriemi a na spolupráci a výměně informací se zahraničními institucemi podobného zaměření a s jednotlivými badateli z České republiky i ze zahraničí. Kompletní poradenství včetně případné mediace při řešení restitučního případu je žadatelům poskytováno zdarma.

Zakladací dokumenty

Centrum pro dokumentaci zahájilo svoji činnost 15. února 2012. V prvních měsících se jeho pracovníci soustředili především na zpracování základních dokumentů nezbytných k zabezpečení chodu instituce. Postupně tedy byly připraveny a Správní radou Centra pro dokumentaci i schváleny tyto listiny: Statut organizace, Organizační struktura, Organizační řád, Pracovní řád, Mzdový řád a další doklady související se zajištěním činnosti obecně prospěšné společnosti. Zároveň byly připraveny také dokumenty související s restituční agendou, jako je Žádost o rešerši k uplatnění restitučního nároku, Pokyny pro žadatele o rešerši a Oznámení o zpracovávání osobních údajů.

Organizační struktura Centra

Činnost Centra pro Dokumentaci

Podle čl. 3, předmět činnosti, Statutu obecně prospěšné společnosti zajišťuje Centrum pro dokumentaci zejména tyto obecně prospěšné služby:

- a) archivní průzkum v domácích a zahraničních archivech se zaměřením na dosud nezpracované fondy;*
- b) průzkum inventárních a přírůstkových knih ve státních muzeích a galeriích;*
- c) ukládání získaných údajů do dvou interních databází (archiválie a umělecké předměty);*
- d) předávání informací pro ministerstvo kultury a ministerstvo zahraničních věcí o zavlčených uměleckých předmětech a knihách, které by měly být repatriovány;*
- e) zpracování expertíz pro státní orgány, spolupráce a pomoc při řešení mezinárodních restitučních kauz;*
- f) poradenství v oblasti individuálních restitučních žádostí (včetně mediace);*
- g) vypracovávání rešerší pro žadatele o restituce na základě vyplněné „Žádosti o rešerši k uplatnění restitučního nároku“ v souladu se zákonem č. 212/2000 Sb. a zákonem č. 531/2006 Sb.;*
- h) spolupráce s vědeckými a kulturními institucemi a společnostmi v ČR;*
- i) předávání podkladů a zaslání získaných informací ministerstvu kultury a státním muzeím a galeriím o vyhledaných uměleckých předmětech v jejich sbírkách pro zveřejnění v příslušných databázích;*
- j) spolupráce se zahraničními partnery a účast na mezinárodních konferencích, konaných k příbuzné problematice;*
- k) účast v mezinárodní síti spolupracujících odborných organizací v souladu s postupem budování informační společnosti;*
- l) publikační, přednášková a pedagogická činnost.*

Archivní výzkum

Výzkum v domácích archivech

V průběhu roku 2019 probíhalo zjišťování majetkových a restitučních souvislostí ve vztahu k majetku bývalých židovských vlastníků a dalších válečných obětí ve fondech těchto archivů a institucí:

Národní archiv

V roce 2019 pokračovalo prověřování písemností z většinou dosud nezpracovaných, neinventarizovaných částí fondů, případně dodatků k jednotlivým fondům.

Ve fondu *SPS (Státní památková správa)* pokračoval výzkum v materiálech, které popisují pohyb zámeckých knižních sbírek v poválečném období. Dokumenty převážně z let 1950-1962 zachycují přesuny knižních fondů mezi jednotlivými památkovými objekty, jejich předání do správy příslušných krajských úřadů a jejich následné zařazení do sbírek Národního muzea v Praze. Cílem studia těchto dokumentů je doplnit informace Centra pro dokumentaci o nakládání s knižními fondy v poválečném období.

Byly pořízeny kopie dokumentů k zámkům Křivoklát, Lysice, Maleč, Radíč, Rájec nad Svitavou, Horšovský Týn, Sukorady a Žďár nad Sázavou.

V roce 2019 byl také dokončen průzkum dokumentů z nezpracovaného fondu *MŠK (Ministerstvo školství a kultury) nakladatelství v likvidaci*, které se vztahují k činnosti nakladatelství „Sfinx“ během války a v poválečném období z hlediska transferu knih konfiskovaných přes toto nakladatelství.

Z porovnání seznamu fondů Národního archivu a záznamů v evidencích Centra pro dokumentaci bylo zjištěno, že je třeba prověřit také fondy, u kterých zůstává – byť jen teoretická – možnost, že by mohly obsahovat informace vztahující se k problematice, které se Centrum pro dokumentaci věnuje. Jednalo se o fondy: *Ministerstvo všeobecného strojírenství, České zemské ústředí obcí, měst a okresů, Ministerstvo techniky, Vládní dislokační komise* a karton neinventarizovaných písemností *Národní správy majetkových podstat – majetek movitý*. Celkem se jednalo o 46 kartonů písemností, ze kterých byly pořízeny kopie relevantních dokumentů.

Nadále pokračuje kompletace archivních materiálů týkajících se původních majitelů uměleckých statků, které byly Centrem pro dokumentaci identifikovány. Jedná se především o fotodokumentaci archivních dokumentů z fondu *Policejního ředitelství a Evidence obyvatel*. Tyto dokumenty jsou také využívány jako zdroje k získávání detailnějších životopisných údajů původních majitelů. V materiálech Národního archivu byly pak vyhledávány dobové fotografie dotčených osob, které budou následně tvořit součást obrazové přílohy v publikacích vydávaných Centrem pro dokumentaci. V roce 2019 byly některé tyto fotografie použity při realizaci výstavy *Navracení identity*, pořádané ve spolupráci Centra pro dokumentaci s Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze a Územní památkovou správou na Sychrově, jejíž uspořádání bylo zároveň doprovodným programem pro účastníky sedmé mezinárodní konference organizované Centrem.

Archiv bezpečnostních složek

V roce 2019 probíhalo prověřování písemností fondů *Policejního ředitelství v Brně* a *Kriminálního ředitelství v Brně*. Pro potřeby výstavy *Navracení identity* byly také odfotografovány archivní materiály týkající se činnosti Treuhandsstelle. Konkrétně se jednalo o dochované dobové obrazové materiály, které se nacházejí ve výročních zprávách, pravidelně vypracovávaných Židovskou obcí (Radou židovských starších) pro evidenční účely Ústředny pro židovské vystěhování.

Podle aktuální potřeby byly také zadávány požadavky na provedení lustrací ke konkrétním osobám původních majitelů v evidencích archivu.

Archiv hlavního města Prahy

I v roce 2019 zadávalo Centrum pro dokumentaci průběžné požadavky na vyhledávání dokumentů v *Evidenci pražských domovských příslušníků* na základě údajů z policejní evidence (viz výše).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, správní archiv

Ve fondu *osobní (1950-1990)* probíhal výzkum týkající se restitučních žádostí jednotlivých osob. Byly pořízeny kopie dokumentů k restituční žádosti dr. Františka Flaschnera, restituce obrazů uložených v Národní galerii; k uměleckým dílům z trestního případu A. Ebnerové z Hluboše a k darování pozůstalosti po Emilu Fillovi Českému státu Hanou Fillovou.

Archiv Národní galerie

V roce 2019 byly v Archivu Národní galerie doplňovány informace k dílům z majetku manželů Adlerových a E. Picka. Dále probíhalo dohledávání děl v kopiích fondů Moderní galerie a Grafické sbírky NG uložených v Centru pro sledované období.

Na základě nově zpracovaného fondu O. J. Blažíčka byly prostudovány dokumenty týkající se působení J. Blažíčka v Národní kulturní komisi. Tento výzkum však nepřinesl žádné doplňující informace, neboť se jedná o poznámky týkající se především zabaveného zámeckého mobiliáře.

Archiv Ministerstva zahraničních věcí

V roce 2019 probíhal výzkum v Archivu Ministerstva zahraničních věcí, který byl zaměřen především na činnost restitučních misí v okupačních zónách poválečného Německa v letech 1945-1948. Jednalo se průzkum následujících archiválií: *fond Ústřední reparační a restituční komise* (Čs. mise Höchst-Karlsruhe; Čs. mise v Bad Salzuflen, britské pásmo; Čs. vojenská a diplomatická mise v Berlíně; restituce kulturních statků – americké, britské, ruské pásmo; restituční agenda Ústřední reparační a restituční komise; kulturní restituce – americké pásmo); *fond Reparace a restituce Německo 1945-1957: číselná řada 48 Německo* - (Čs. restituční mise v Bavorsku, Baden-Badenu a Höchstu; zápisy ze schůzí Ústřední reparační a restituční komise); *číselná řada 50 Německo* (všeobecné záležitosti, Čs. restituční mise Höchst; restituční požadavky ČSR, přehled pozdějšího jednání s NDR o kulturních restitucích; transporty restituovaných uměleckých předmětů z mnichovského CCP; soupisy odcizených kulturních statků, restituce uměleckých předmětů z britské a americké zóny; seznam čs. archivního a kulturního majetku vyhledávaného v NDR; jednotlivé restituční přihlášky, NSMP).

Výzkum v zahraničních archivech

Izrael

Na přelomu listopadu a prosince 2019 se výzkum Centra zaměřil na studium v archivu památníku **Jad Vašem**. Šlo především o dokumentaci k jednotlivým identifikovaným původním majitelům, která v českých archivních fondech chybí.

Cílem cesty bylo především pořízení kopií fotografických snímků osob perzekvovaných během druhé světové války, potřebných k doplnění fotoarchivu Centra pro dokumentaci.

Spolková republika Německo

V říjnu 2019 proběhl archivní výzkum v **Deutsches Kunstarchiv** (Germanisches Nationalmuseum, Norimberk). Studium se především zaměřilo na písemnou pozůstalost historika umění Hanse Posseho. V cestovních a služebních denících výše zmíněného byly nalezeny informace k jeho návštěvě Prahy a Roudnice nad Labem v červenci 1941, která souvisela s Posseho ústřední rolí v rámci tzv. Sonderauftragu Linz, jehož cílem bylo vybudování Hitlerova muzea v Linci.

Veškeré materiály získané na základě archivních výzkumů jsou následně v Centru pro dokumentaci elektronicky zpracovávány, aby byla optimalizována možnost jejich využívání. Jedná se zejména o začleňování relevantních informací získaných z jednotlivých souborů do různých počítačových programů, což následně slouží k usnadnění operativního použití záznamů, a redukci jejich velikosti, aby s nimi bylo možné lépe a rychleji pracovat v elektronické i tištěné podobě.

Materiály jsou ukládány do interního fyzického i elektronického archivu. Oba tyto interní archivy jsou neustále aktualizovány, aby bylo možné informace co nejefektivněji vyhledat.

Nově je pouze pro potřeby pracovníků Centra zpracovávána interní databáze jmen identifikovaných původních majitelů. Jsou zde zaznamenány odkazy na jednotlivé archivní fondy, kde lze informace o těchto osobách nalézt, jejich transportní čísla a příjímí rodinní příslušníci.

Za pomoci průběžného dohledávání a vzájemné konfrontace zmínek a dílčích poznatků, roztroušených v nejrůznějších archivních zdrojích, pokračuje snaha o získání ucelenější představy o průběhu válečných spoliací kulturního majetku, jeho poválečných restitucí i pozdějším úsilí o jeho identifikaci. I nadále v tomto smyslu probíhá excerpcování údajů z kopií v Centru již uložených i z nově nalézaných archivních dokumentů vztahujících se k předmětům kulturního charakteru, které byly za okupace zcizeny původním majitelům a nalézají se, aniž by dosud byla známa jejich provenience, na našem území, anebo byly zavlčeny do zahraničí.

Průzkum inventárních a přírůstkových knih ve státních muzeích a galeriích

Národní galerie

V roce 2019 pokračoval průzkum a zpracovávání dat potřebných k dohledání provenience děl získaných Národní galerií v období protektorátu, se zaměřením na židovský majetek. Jednalo se o další výzkum ve *Sbírce grafiky a kresby*; konkrétně probíhalo vyhledávání děl v inventářích grafiky DR (*deponovaná díla*) a byly pořízeny fotokopie položek, u nichž je pravděpodobné, že se jedná o židovský majetek. Na základě těchto informací pokračoval průzkum inventářů R (*díla převedená do přímé správy NGP*). V průběhu těchto prací byly prozkoumány všechny inventáře DR a většina inventářů R. Na tomto základě bylo zjištěno, že i po roce 1945 se v zápisech objevují díla získaná v době okupace (např. díla převedená z Moderní galerie), bude tudíž nutné prozkoumat inventáře až do roku 1950. Byly pořízeny fotokopie všech relevantních materiálů a vyhodnocená data byla zanesena do databáze *Bach – umělecké předměty*.

V *Oddělení evidence a registru sbírek* byly pořizovány fotokopie inventáře DO (*depozit obrazů*). Jednalo se o položky, které dosud nebyly zdokumentovány a u nichž se ukázalo, že jsou podstatné pro identifikaci některých děl.

Pořízené kopie jsou postupně ukládány do dokumentace Centra. Zároveň jsou data z nich průběžně vkládána do databáze *Bach – umělecké předměty*.

Uměleckoprůmyslové museum v Praze

Také v roce 2019 pokračoval výzkum sbírky Josefa Polláka, která se dnes nachází částečně v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze, v Národní galerii v Praze a v Muzeu hlavního města Prahy. V UPM byla dokončena revize již identifikovaných předmětů z Pollákovy sbírky (více než 1000 předmětů, především porcelán) a probíhá výzkum v kartotéce *Sbírky užitě grafiky*, kde by se mohly některé předměty z Pollákovy depozitu nacházet. Výsledky tohoto výzkumu budou zřejmé na jaře 2020, poté budou obdobné práce pokračovat v Národní galerii v Praze. Některé umělecké předměty z majetku Josefa Polláka byly také nalezeny v Muzeu hlavního města Prahy. I tyto předměty budou samozřejmě zahrnuty do plánovaného katalogu sbírky.

Muzeum hlavního města Prahy

V roce 2019 pokračoval výzkum předmětů, které muzeum získalo jako depozitum od Národní kulturní komise. V současné chvíli probíhá, pomocí komparace s dalšími archivními materiály, vyhodnocování dalších depozit, která zde budou pro pokračující výzkum Centra pro dokumentaci relevantní.

Národní památkový ústav

Dosavadní výborná spolupráce Centra s **Územní památkovou správou na Sychrově** byla prezentována na výstavě *Navracení identity* a ve stejnojmenném katalogu. Na úspěchu této výstavy se sychrovská správa významně podílela už jen na základě toho, že naprostá většina použitých exponátů se v současnosti nachází v její péči (zámek Sychrov, Zákupy, v Ratibořicích, na Kuksu atd.). Jednalo se přitom pouze o malou část identifikovaných předmětů ze židovských svozů, deponovaných v roce 1950 Národní kulturní komisí na Sychrově, protože na výstavě byly prezentovány pouze předměty, u nich se jednoznačně podařilo určit jméno původního majitele.

Následoval výzkum veškerých dostupných relevantních písemných pramenů, na jejichž základě je sestavován definitivní katalog všech identifikovaných uměleckých předmětů ze židovské podstaty, které byly v roce 1950 svezeny na Sychrov a distribuovány na další objekty; v současnosti se z velké části nacházejí na zámcích, které spadají pod Územní památkovou správu Praha či pod jednotlivá města. Zbývá tak pořídit fotodokumentaci jednotlivých, prozatím na základě písemných pramenů identifikovaných předmětů, o něž se v tomto případě jedná.

Interní databáze Centra pro dokumentaci

Také v roce 2019 pokračovalo průběžné ukládání údajů získaných z archivních materiálů do dvou interních databází *Archiválie* a *Umělecké předměty*. Bylo také zajišťováno jejich pravidelné zálohování. Zároveň se provádí neustálá průběžná kontrola, upřesňování a doplňování záznamů, především v programu *Umělecké předměty*.

Evidence restitučních žádostí probíhajících v roce 2019

Zentral- und Landesbibliothek Berlin

Na Centrum pro dokumentaci se obrátil [REDAKCE] z Zentral- und Landesbibliothek v Berlíně s informací, že ve sbírkách knihovny byla identifikována kniha, která v roce 1926 patřila Generálnímu konzulátu Československé republiky v Hamburku. Konkrétně se jednalo o *Slovenský slovník z literatury aj nářečí*. Centrum pro dokumentaci se s touto informací obrátilo na Ministerstvo zahraničních věcí a informovalo příslušné osoby o možnosti navrácení této knihy. V dopise ze dne 2. října 2019 vyjádřilo ministerstvo svůj nezáměr o výše zmíněnou knihu a k restituci tak nedošlo.

Advokátní kancelář Bányaiová & Vožehová (Erwin Langweil)

V roce 2019 proběhla úspěšná restituce obrazu s názvem *Přístav* (Jan Josefsz, též Josephs, van Goyen) do rukou dědiců původního majitele. Na této kauze spolupracovalo Centrum pro dokumentaci s advokátní kancelář Bányaiová & Vožehová a se společností Mondex Corporation.

[REDAKCE] (Emil Pick)

Na základě rešerše, kterou pro [REDAKCE] vypracovalo Centrum pro dokumentaci, bylo zjištěno, že některé umělecké předměty z majetku E. Picka se nacházejí v Národní galerii v Praze a v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Podle informací, které Centrum obdrželo, se Národní galerie spojila s žadatelkou a informovala ji o možnosti restituce některých uměleckých děl a zároveň přednesla žádost o zakoupení dalších do svých sbírek. O výsledku jednání mezi žadatelkou a Národní galerií nemá Centrum pro dokumentaci další informace. Stejně tak nemá informace o postupu v případě předmětů, které má ve správě Uměleckoprůmyslové museum a u kterých byla prokázána oprávněnost nároku.

I v roce 2019 stále ještě probíhají jednání s Národní knihovnou ČR, týkající se možnosti restituce hebrejských tisků uložených v knihovně, které patří židovským obcím ve Vídni a v Mnichově.

Předpokládá se také přijetí žádosti o rešerši k uplatnění restitučního nároku od Commission for Looted Art in Europe, která by se měla týkat dohledání předmětů po [REDAKCE].

V rámci **poradenské a konzultační činnosti** vyřídilo Centrum pro dokumentaci následující dotazy:

[REDAKCE] se na Centrum pro dokumentaci obrátil s dotazem týkajícím se majetku Josepha a Marthy Benkendorfových a Ericha a Marianny Pollakových. Centrum jej požádalo o vyplnění žádosti o rešerši k uplatnění restitučního nároku, kterou mu spolu s dalšími doplňujícími informacemi zaslalo. V současné době se čeká na doručení vyplněné žádosti.

Policie České republiky

Zástupce Policie České republiky se na Centrum pro dokumentaci obrátil se žádostí o zjištění provenience obrazu, který možná patřil židovskému vlastníkovi. Vyžádané pátrání bude pokračovat v roce 2020, jelikož informační schůzka mezi zástupcem Centra pro dokumentaci a PČR proběhla v prosinci 2019.

[REDAKCE] se na Centrum pro dokumentaci obrátila na základě informace od své známé, která navštívila výstavu *Navracení identity*, kterou Centrum uspořádalo v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Její dotaz se týkal konkrétní vystavované sklenice, jejímž původním majitelem byl Hugo Pressburg, který byl žadatelčiným dědečkem. Centrum pro dokumentaci ji prostřednictvím e-mailu informovalo o životních osudech jejího dědečka a také o možnosti restituovat výše zmíněnou sklenici. Nyní čeká na vyjádření potenciální restituentky.

██████████ se na Centrum pro dokumentaci obrátil s dotazem na majetek svého dědečka Arnolda Rosenfelda. Podle jeho informací našel jeho jméno v databázi na webových stránkách Centra. V této databázi se ale jméno Arnolda Rosenfelda nenachází. Žadatel byl nicméně informován o nutném postupu a požádán o vyplnění žádosti o rešerši.

██████████ Centrum pro dokumentaci se pokoušelo dohledat majetek patřící Josefině Osers (Abeles), která byla babičkou ██████████. Vzhledem k nedostatku konkrétních informací musí Centrum v této věci spoléhat na poznatky shromážděné z již proběhlého výzkumu. V současné době se nicméně v materiálech a databázích, kterými Centrum pro dokumentaci disponuje, nenachází žádná zmínka o majetku, který by patřil výše jmenované. Ověřování samozřejmě bude, tak jako v ostatních obdobných případech, pokračovat konfrontací s novými poznatky získanými budoucím výzkumem.

██████████ se na Centrum pro dokumentaci obrátil s žádostí o informace vztahující se k jeho prarodičům (František Reich, Anežka a Richard Reich a další), kteří podle jeho sdělení nepřežili válku. V materiálech a databázích Centra se bohužel nenašly údaje o žádné jím zmiňované osobě.

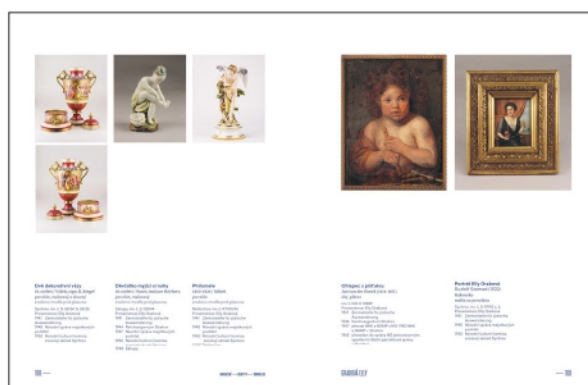
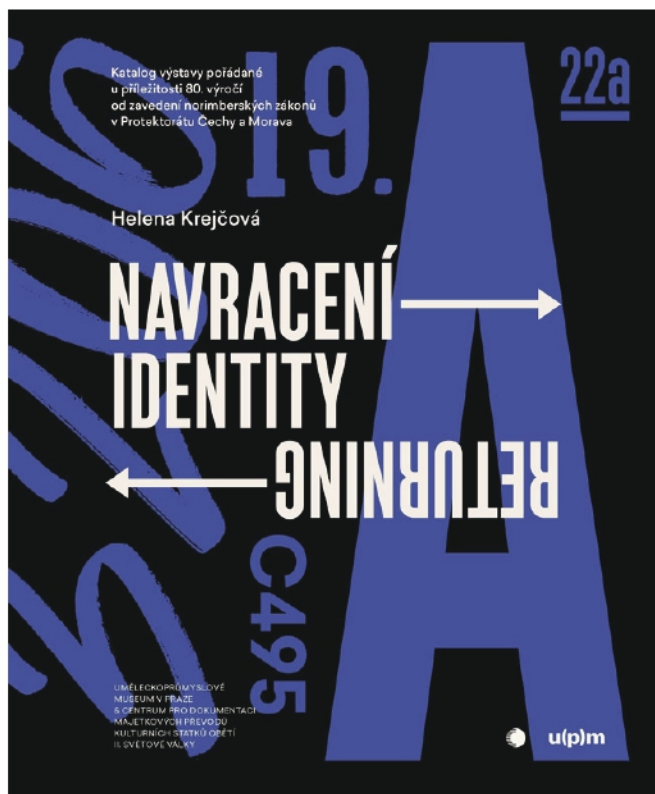
Dotaz ██████████ z Univerzity v Berkeley se týkal houslí, které patřily Dr. Otto Steinovi z Prahy. Housle byly podle jejích informací nalezeny po válce americkou armádou v Německu a následně byly navráceny do Československa. Centrum pro dokumentaci se pokusilo dohledat informace o výše zmíněném předmětu, ale prozatím neúspěšně. Požádalo tedy žadatelku o doplnění údajů o osobě původního vlastníka, což by mohlo pátrání konkretizovat. V současné době na zmíněné doplnění čekáme.

██████████ požádal Centrum pro dokumentaci o dohledání uměleckých předmětů, které patřily jeho otci Otto Morgensternovi. V současné době se bohužel nepodařilo dohledat konkrétní předměty, které by patřily výše zmíněnému původnímu vlastníkovu a bylo by je možno navrátit jeho dědici podle zákona č. 212/2000 Sb.

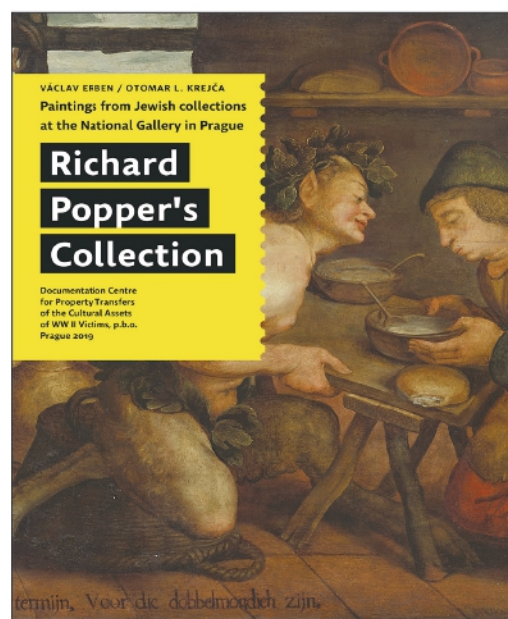
V srpnu 2019 Centrum pro dokumentaci kontaktovalo přímé dědice Karla Hartmana, jehož majetek byl prezentován na výstavě *Navracení identity*. Vnuka Karla Hartmana Centrum dohledalo díky jeho záznamu v knize hostů, kteří výstavu navštívili. V říjnu pak proběhla schůzka mezi zástupci Centra a třemi vnuky Karla Hartmana. Ti při ní získali informace o životě svého dědečka, které pracovníci Centra zjistili během výzkumu, a byli také informováni o možnosti restituovat majetek, který mu patřil. V současné době Centrum čeká na rozhodnutí, zda budou o restituci žádat.

Publikační, konzultační a přednášková činnost

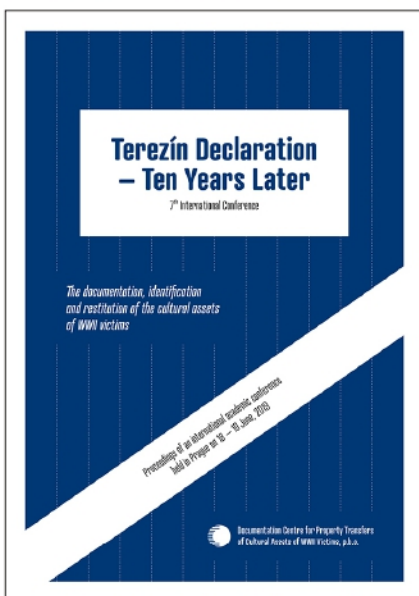
V roce 2019 vydalo Centrum pro dokumentaci publikaci **Helena Krejčová, *Navracení identity***. Jedná se o výpravný katalog stejnojmenné výstavy, kterou Centrum pro dokumentaci pořádalo ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze a Územní památkovou správou na Sychrově k připomenutí 80. výročí zavedení norimberských zákonů v Protektorátu Čechy a Morava. Katalog doplňuje expozici o životopisy původní majitelů, jejichž předměty byly vystavovány, čímž připomíná jména a životní osudy obětí nacistické perzekuce.

Další vydanou knihou byla publikace **Václav Erben, Otomar L. Krejča, *Paintings from Jewish collections at the National Gallery in Prague – Richard Popper's Collection***. Jedná se o anglickou verzi knihy vydané Centrem v roce 2017, která sleduje osudy obrazů ze sbírky Richarda Poppera, židovského sběratele převážně starých holandských, vlámských a italských mistrů.

V roce 2019 vydalo Centrum pro dokumentaci také sborník příspěvků ze sedmé mezinárodní konference, kterou uspořádalo v červnu 2019. Publikace s názvem *Terezín Declaration – Ten Years Later* obsahuje přednášky jednotlivých řečníků v anglickém jazyce. Sborník je dostupný jak v tištěné, tak v online verzi, kterou je možné vyhledat na webových stránkách Centra.

Probíhaly také průběžné práce na dvoudílném katalogu s pracovním názvem *Obrazy ze židovských sbírek v Národní galerii v Praze – identifikovaní a neidentifikovaní majitelé*. Jednalo se o pokračující revize všech pramenů a práce spojené se zajištěním reprodukcí, které budou v katalogu použity. Zároveň probíhala příprava životopisných portrétů původních vlastníků, mezi nimiž je řada významných prvorepublikových osobností (např. kandidát na Nobelovu cenu Hugo Ditz, jeden z nejvýznamnějších meziválečných průmyslníků Vilém Gutmann, galerista Hugo Feigl a další). Vzhledem k tomu, že možnost dohledat relevantní informace k jednotlivým osobám jsou často omezené, budou životopisné portréty publikovány pouze u těch osob, k nimž se podaří získat příslušné podklady.

V roce 2019 se zaměstnanci Centra pro dokumentaci podíleli na vedení komentovaných prohlídek pro návštěvníky výstavy *Navracení identity*, kterou Centrum připravilo ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze a Územní památkovou správou na Sychrově. V průběhu komentované prohlídky se návštěvníci seznámili s činností Centra pro dokumentaci, s procesem identifikace uměleckých děl a s informacemi o životě některých konkrétních původních majitelů, jejichž předměty mohli na výstavě zhlédnout. Několika komentovaných prohlídek v Uměleckoprůmyslovém muzeu se účastnila odborná i široká veřejnost, ale proběhla také prohlídka cíleně určená pro pedagogy základních a středních škol. V září 2019 pak Centrum pro dokumentaci uspořádalo speciální prohlídku pro klienty a přátele obecně prospěšné společnosti Živá paměť, která pečuje o oběti nacistické perzekuce. Autorka Helena Krejčová a architekt Dušan Seidl provedli společnou výstavou také hodnotící komisi Asociace muzeí a galerií, protože výstava byla nominována na jednu z cen Gloria musealis.

Spolupráce Centra pro dokumentaci s vědeckými a kulturními institucemi a společnostmi

Centrum pro dokumentaci je členem **AHICE** (Art Historian Information from Centram Europe), informačního portálu, který zajišťuje přístup k informacím o institucích se sbírkotvornou, výzkumnou, vzdělávací a publikační aktivitou v České republice, Maďarsku, Polsku a Slovensku.

Centrum je také členem Mezinárodní rady muzeí (**ICOM**).

V zahraničí Centrum pro dokumentaci spolupracuje s institucemi, které mají obdobné zaměření, jako např. **Commission for Looted Art in Europe**, Velká Británie; **Holocaust Claims Processing Office**, NY State Department of Financial Services, USA; **German Lost Art Foundation (Deutches Zentrum Kulturgutverluste)**, Německo; **Commission for Art Recovery**, Maďarsko; **Zentralinstitut für Kunstgeschichte**, Německo; **Amsab – Institute for Social History**, Belgie; **NIOD Expertisecentrum Restitutie**, Nizozemí; **Staatliche Kunstsammlungen Dresden**, Německo; **Conference on Jewish Material Claims against Germany**, USA, Rakousko.

Dále Centrum spolupracuje se zahraničními muzei, galeriemi a knihovnami, které se věnují výzkumu provenience – např. **The Metropolitan Museum of Art**, USA; **Strossmayer Gallery of Old Masters**, Chorvatsko; **The Israel Museum in Jerusalem**, Izrael; **British Library**, Velká Británie; **Zentral- und Landesbibliothek Berlin**, Německo.

Zahraniční spolupráce Centra pro dokumentaci se týká také univerzit, jejichž pracoviště se zabývají výzkumem provenience, jak např. **University of Zadar**, Chorvatsko; **Freie Universität**, Německo; **University of Gdańsk**, Polsko; **University of Toronto**, Canada.

Součinností s těmito institucemi se Centrum pro dokumentaci mimo jiné snaží přispět k lepší informovanosti o přesunech a osudech uměleckých děl ve válečném a poválečném období.

Nové kontakty z roku 2019

██████████ – ředitel Francouzského institutu v Praze

██████████ – francouzský ambasador pro otázky holocaustu a lidských práv

██████████ – ředitelka organizace Živá paměť

██████████ – Živá paměť

██████████ – Mondex Corporation

██████████ – University of Toronto

██████████ – Israelitische Kultusgemeinde München und Oberbayern K. d. ö. R.

Zveřejňování seznamů předmětů identifikovaných Centrem pro dokumentaci na www.cdmp.cz

Centrum pro dokumentaci se dlouhodobě zabývalo tím, že zainteresované instituce, tj. příspěvkové sbírkotvorné organizace Ministerstva kultury ČR, nezveřejňovaly údaje o Centrem nově identifikovaných uměleckých předmětech, které se nacházejí v jejich sbírkách. Z tohoto důvodu se Centrum pro dokumentaci rozhodlo, že relevantní informace o všech předmětech, které jeho pracovníci identifikovali, zpřístupní na svých webových stránkách v češtině a v angličtině.

V databázi jsou průběžně zveřejňovány informace o knihách, kresbách, obrazech, sochách a užitém umění; je určena především potenciálním žadatelům o restituci podle zákona č. 212/2000 Sb. V současné době obsahuje 1 777 záznamů.

The screenshot shows the website interface for the Documentation Centre. At the top, there is a logo and the name of the organization. A navigation menu includes 'Aktuality', 'Publikace', 'Konference', 'Výstavy', 'O Centru', 'Kontakty', and 'Identifikovaná umělecká díla'. A yellow button labeled 'Obrátte se na nás' is also present. The main content area features a search form titled 'Databáze uměleckých děl' with fields for 'Dělo', 'Název díla', 'Autor', and 'Původní majitel', followed by a 'Vyhledat' button. Below the search form, there is a section for 'Zakáže kritéria pro vyhledávání' and a note: 'Works identified by Documentation Centre. Předměty identifikované Centrem pro dokumentaci.' The footer contains a 'MENU' with links to various sections, 'KONTAKTY' with contact information, and 'VEŘEJNÉ DOKUMENTY'. A copyright notice at the bottom reads: '© 2020 Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války, o.p.s.'

Sedmá mezinárodní konference Tereziánská deklaráce – deset let poté, výstava Navracení identity a putovní panelová výstava Uloupené umění

Konference

Ve dnech 18. – 19. června 2019 uspořádalo Centrum pro dokumentaci v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze již sedmou mezinárodní konferenci zaměřenou na problematiku kulturních statků zcizených či zkonfiskovaných obětmi druhé světové války, jejíž název byl *Tereziánská deklaráce – deset let poté*. Jak název napovídá, konference připomínala desetileté výročí od podpisu Tereziánské deklaráce a jejím cílem bylo zhodnotit posun ve výzkumu problematiky kulturních statků zcizených v období druhé světové války. Věnovala se také přístupu jednotlivých zemí k restituční problematice a možnostem navázání užší mezinárodní spolupráce v otázkách výzkumu provenience.

Tematicky byla konference rozdělena do pěti bloků:

Tereziánská deklaráce – deset let poté

Problémy spojené s výzkumem a restitucemi

Výzkum provenience jako akademická disciplína

Válečné a poválečné osudy zcizených knihovních fondů a metody jejich identifikace

Mezinárodní spolupráce v otázkách výzkumu provenience

Konference se konala se za finančního přispění Ministerstva kultury České republiky a pod záštitou předsedy Senátu Parlamentu České republiky Jaroslava Kubery, předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Radka Vondráčka a ministra kultury České republiky Antonína Staňka.

Úvodní slovo pronesli předseda Senátu Parlamentu České republiky Jaroslav Kubera, francouzský ambasador pro otázky holocaustu a lidských práv François Croquette a velvyslanec Státu Izrael v České republice Daniel Meron. Zároveň byla přečtena písemná zdravice, zasláná účastníkům konference ambasadorem Stuartem Eizenstatem.

Příspěvky předneslo celkem 22 přednášejících z různých zemí světa (Česká republika, USA, Francie, Belgie, Německo, Rakousko, Izrael a další) a konference se zúčastnilo přibližně 150 zástupců českých a zahraničních galerií, muzeí, akademických pracovišť a státních institucí.

Konference se setkala s intenzivním zájmem a pozitivním ohlasem účastníků. Přípravu informačních a programových tiskovin, zajištění ubytování pro přednášející a sjednání tlumočnických a cateringových služeb zajistili pracovníci Centra pro dokumentaci. Z konference byla také pořízena fotodokumentace, která byla zveřejněna na webových stránkách Centra pro dokumentaci a zároveň zaslána všem aktivním účastníkům.

O pražské konferenci pojednává článek Dr. Uwe Hartmanna v časopise *Provenienz & Forschung*, který vydává Deutsches Zentrum Kulturgutverluste. Informace o ní byly také zveřejněny na webu The International Art Market Studies Association <https://www.artmarketstudies.org/conf-terezin-declaration-ten-years-later/>

Toto mezinárodní setkání se uskutečnilo v UPM a jeho doprovodným programem byla prezentace již zmíněné výstavy **Navracení identity**, pořádané v muzeu ve dnech 18. 6. až 3. 11. u příležitosti 80. výročí od zavedení norimberských zákonů v Protektorátu Čechy a Morava.

Výstava *Navracení identity*

Výstavu připravilo Centrum pro dokumentaci ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze a Územní památkovou správou na Sychrově. Expozici s podobnou tematikou Centrum pro dokumentaci plánovalo již delší dobu. Jednalo se o dosud i ve světě naprosto ojedinělý přístup k problematice kulturních statků zcizených obětem druhé světové války. Pozornost při prezentaci byla zaměřena nejen na identifikované předměty, ale také – a to především – na jejich původní majitele a jejich životní osudy. Prostřednictvím životopisů, publikovaných v katalogu výstavy, a také dobových podobenek jednotlivých majitelů, se Centrum pokusilo navrátit jména, a pokud to bylo možné, i tváře, původním vlastníkům identifikovaných předmětů.

Článek o výstavě *Navracení identity*, jehož autorkou je Barbara Bechter, vyjde na jaře 2020 v časopise *Provenienz & Forschung*. Reportáž o výstavě vysílala Česká televize v Událostech v kultuře, rozhovor s autory přinesl Český rozhlas Radiožurnál a články o ní vyšly v časopise Roš Chodeš, Deník N apod. Informace o výstavě bylo také možné najít na nejrůznějších webových stránkách, jako např.

<http://www.kudyznudy.cz/aktivity-a-akce/akce/navraceni-identity.aspx>

http://www.unesco-czech.cz/900_573890_navraceni-identity/

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/navraceni-identity-vystava-recenze/r~7f6fd2b8c4f811e9bb450cc47ab5f122/r~44a6ea32c4f711e9b5e8ac1f6b220ee8/>

<http://blog.aktualne.cz/blogy/karel-hvizdala.php?itemid=34489>

<https://video.aktualne.cz/video-z-vystavy-navraceni-identity/r~ccf753a4c4f711e9a049ac1f6b220ee8/r~7f6fd2b8c4f811e9bb450cc47ab5f122/>

https://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/salom/_zprava/antisemitismus-v-cr-vystava-navraceni-identity-a-zidovsky-hrbitov-v-kosove-hore--180920

https://www.czecot.cz/akce/573890_navraceni-identity

Velmi pozitivním výsledkem je i to, že díky reakcím nejrůznějších návštěvníků, kteří o výstavě informovali své přátele, se Centru pro dokumentaci podařilo spojit se s několika potomky původních vlastníků, jejichž předměty byly na výstavě prezentovány. Jednalo se například o již výše zmíněnou vnučku H. Pressburga, vnuky K. Hartmana nebo neteř Markéty Mautnerové, která díky Centru získala portrét své tety.

Panelová výstava

V roce 2019 pokračovala spolupráce Centra pro dokumentaci a Federace židovských obcí v ČR, v jejímž rámci dochází k instalacím výstavy **Uloupené umění** v synagógách a rabínských domech, které byly revitalizovány v rámci projektu *10 hvězd*. Cílem těchto putovních výstav je seznamovat jejich prostřednictvím odbornou i laickou veřejnost s činností Centra, se snahou České republiky o zmírňování křivd způsobených holocaustem a oživovat povědomí o pauperizačním a exterminačním tlaku na protektorátní židovskou populaci.

Od července do září 2019 byla výstava *Uloupení umění* umístěna v synagoze v Krnově. Zároveň bylo předjednáno umístění jak české, tak anglické verze výstavy v Památníku Terezín v druhé polovině roku 2020.

Personální zajištění v roce 2019

Počet pracovníků na základě pracovní smlouvy	16
Přepočtený počet	14,3
Pracovníci na dohody	4

Personální struktura:

/přepočtený/

ředitel	1
zástupce ředitele	0,5
odborní pracovníci	9,3 /identifikace uměleckých předmětů v muzeích a galeriích, dohledávání zavlčeného majetku, archivní výzkum, archivní spolupráce se zahraničními institucemi/
dokumentaristé /DPP/	4 /zpracovávání archivních materiálů a ukládání dat do databází a další činnost dle potřeby/
správce počítačové sítě	1
ekonomika a administrativa	2,5

Členění zaměstnanců podle vzdělání (fyzický počet):

Vysokoškolské	12
Úplné střední	4

V současné době pracuje v Centru pro dokumentaci 9 žen a 7 mužů.

Stav k 31. 12. 2019 Výroční zpráva za rok 2019 o činnosti

Rozpis rozpočtu čerpání prostředků příspěvku 2019

Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války, o. p. s.

IC: 22772961

Rok: 2019 Dne: 19.01.2020

Číslo účtu	Název účtu	
Náklady		
501	Spotřeba materiálu	778 250,16
502	Spotřeba energie	42 863,99
50x	Spotřebované nákupy	821 114,15
511	Opravy a udržování	10 665,00
512	Cestovné	225 063,51
513	Náklady na reprezentaci	17 437,00
518	Nájemné. Účetnictví	810 457,00
518	Ostatní služby	1 518 996,82
51x	Služby	2 582 619,33
521	Mzdy	7 978 335,00
521	OON	81 800,00
521	Mzdové náklady	8 060 135,00
524	Zákonné sociální pojištění	2 683 187,00
527	Zákonné sociální náklady	359 835,00
527	Zákonné úrazové pojištění	19 316,00
52x	Osobní náklady	11 122 473,00
53x	Daně a poplatky	375,00
54x	Ostatní náklady	10 031,88
	Náklady celkem	14 536 613,36
Výnosy		
64x	Ostatní výnosy	42 519,53
69x	Provozní dotace	14 536 613,36
	Výnosy celkem	14 579 132,89
	Hospodářský zisk celkem	42 519,53
	Přijatý příspěvek	15 245 000,00
	Čerpání příspěvku 2019	14 580 159,60
z toho:	složené zálohy a pohledávky	80 420,00
	sociální fond 1.1. - 31.12.2019	-36 873,76
	Náklady celkem	14 536 613,36
	závazky k 31.12.2019	525,00
	Vrácené prostředky v období	788 409,93
	z toho - nevyčerpané prostředky roku 2019	707 359,93
	- přičtené zálohy minulého období	161 073,00
	- vyloučené dlouhodobé zálohy	80 023,00
	- hospodářský výsledek za období	42 519,53

Nevyčerpané vrácené prostředky ve výši 307.456,59 Kč vznikly jako důsledek zúžení možností rozsahu publikace vzhledem k problematice související s nevyřešenými restitučními žádostmi a úbytkem pamětníků.

V Praze, dne:

Sestavil:

Mgr. Jaroslav Svoboda

420 603 930 985

Výroční zpráva za rok 2019 o činnosti Centra pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války, o.p.s. v oblasti poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

V době od 1. ledna 2019 do 31. prosince 2019 přijalo Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války, o.p.s. (dále jen „Centrum“) celkem nula žádostí o poskytnutí informace ve smyslu § 13 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

0 žádostí bylo podáno prostřednictvím elektronické pošty.

Centrum v roce 2019 nepřijalo žádné úhrady za náklady na poskytnuté informace.

Centrum v souladu s § 18 zákona zveřejňuje následující údaje o své činnosti v oblasti poskytování informací v roce 2019:

- a) Počet podaných žádostí o informace: 0
Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti: 0
Počet vydaných rozhodnutí o částečném odmítnutí žádosti: 0
- b) Počet podaných odvolání proti rozhodnutí Centra: 0
- c) Rozsudky soudů ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí Centra: 0
Náklady vynaložené Centrem v soudních řízeních ve věci zákona: 0
- d) Výčet poskytnutých výhradních licencí: 0
- e) Počet stížností podaných podle § 16a zákona: 0
- f) Další informace vztahující se k uplatňování zákona: 0

Ustanovení o licenční a podlicenční smlouvě při poskytování informací nebylo Centrem v roce 2019 využito.